

Beantwoording vragen Gemeenteraad Aa en Hunze

Met veel plezier hebben wij u op vrijdag 9 mei 2025, ontvangen op onze locatie De Punt. Een aantal vragen zijn toen al beantwoord. Volledigheidshalve geven wij in dit informatieblad antwoord op alle vragen die u ons heeft gesteld.

Vragen D66

Hoe waarborgt Waterbedrijf Groningen een goede waterkwaliteit?

Waterbedrijf Groningen maakt voor de productie van drinkwater grotendeels gebruik van grondwaterbronnen (85% van de drinkwaterproductie) en daarnaast van oppervlaktewater uit het Drentsche Aa gebied (15%). De kwaliteit van het water uit de Drentsche Aa wordt continu gemonitord. WLN, ons ministerieel geaccrediteerde waterlaboratorium, meet de waterkwaliteit op verschillende parameters met online analysers, waaronder een biomonitor waarin watervlooiën de kleinste veranderingen in de waterkwaliteit registreren. Daarnaast wordt wekelijks een proportioneel monster chemisch geanalyseerd op meer dan 600 parameters. In het Drinkwaterbesluit zijn normen afgesproken voor deze stoffen.

Wat is de verwachte kostenontwikkeling om de kwaliteit te verkrijgen?

Zuiveringen worden gebouwd voor meerdere stoffen en stofgroepen. Extra kosten (kunnen) zitten in het vaker regenereren van de actief koolfilters voor het verwijderen van onder meer PFAS alsook in het monitoren (analyseren) van ongewenste stoffen in het water. Een van de zuiveringsstappen die wij momenteel toepassen en die ook (deels) PFAS kan verwijderen, is actief koolfiltratie. Deze zuiveringsstap wordt alleen toegepast bij oppervlaktewaterzuivering en behoort tot onze standaardprocedure; ook zonder PFAS passen we deze zuiveringsstap toe.

Wat zou er idealiter moeten gebeuren om deze kostenstijging voor zuivering te voorkomen?

De drinkwatersector vindt dat PFAS in het geheel niet thuis horen in het milieu en drinkwaterbronnen. We pleiten voor een snel en volledig totaalverbod op PFAS in Europa. Vooruitlopend hierop is een strenge nationale aanpak nodig: emissies minimaliseren, beter zicht op vergunningverlening en een verbetering van toezicht en handhaving. Ook bestrijdingsmiddelen zijn een van de stofgroepen die een groot probleem vormen voor de kwaliteit van drinkwaterbronnen. Dit is al heel lang het geval en er is geen duidelijke verbetering zichtbaar. Uit verschillende rapporten, zoals van KWR (januari 2025) blijkt dat de druk door bestrijdingsmiddelen op de kwaliteit van het oppervlaktewater bestemd voor drinkwaterproductie de laatste jaren maar licht afneemt. Het is daarom van belang om drinkwaterbronnen beter te beschermen tegen verontreiniging met bestrijdingsmiddelen. Want wat niet in de bronnen voor drinkwater terecht komt, hoeven wij er ook niet uit te zuiveren.

Wat heeft de meeste invloed op de waterkwaliteit: nutriënten of bestrijdingsmiddelen?

Nutriënten zoals ammonium, nitraat en fosfaat komen gelukkig niet in normoverschrijdende concentraties voor in de drinkwaterbronnen van Waterbedrijf Groningen. Bestrijdingsmiddelen en metabolieten (afbraakproducten van bestrijdingsmiddelen) komen wel voor in onze bronnen. Wij zien

tot nu toe alleen bij onze oppervlaktewaterwinning uit de Drentsche Aa jaarlijks een aantal normoverschrijdingen van bestrijdingsmiddelen.

Worden er ook PFAS aangetroffen in het ingenomen water?

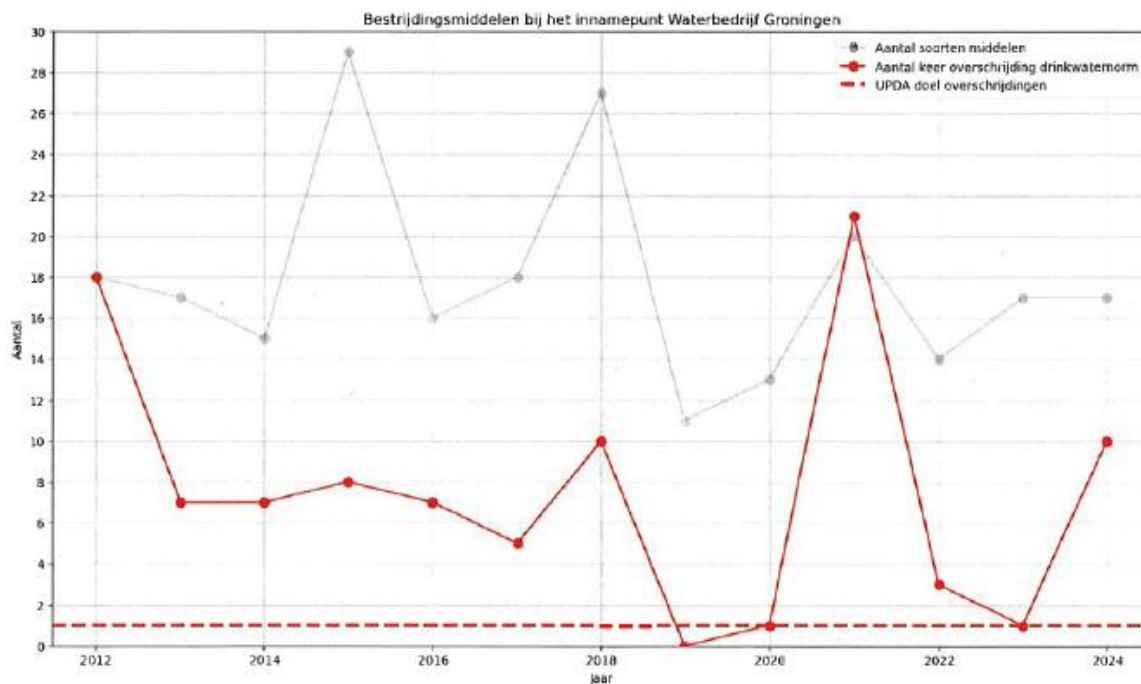
Ja. De hoeveelheid PFAS is afhankelijk van de bron, het moment van bemonsteren en welke putten aan staan. Wij meten 35 verschillende PFAS-componenten waarvan er 20 genoemd worden in het Drinkwaterbesluit en die meetellen voor de PFAS-drinkwaternorm van 100 ng per liter. In zowel ons grondwater als ons oppervlaktewater (uit de Drentsche Aa) komen wij lage concentraties PFAS tegen. Deze hoeveelheid is minimaal en valt binnen de norm die beschreven staat in het Drinkwaterbesluit.

Vragen GroenLinks

Krijgt Waterbedrijf Groningen het drinkwater nog wel schoon? Hoe moeilijk is dat en wat zijn de voornaamste problemen?

Jazeker, het drinkwater in Nederland en dus ook in Groningen en Drenthe voldoet aan de normen zoals gesteld in het Drinkwaterbesluit. Wij passen diverse zuiveringsstappen toe waaronder actief koolfiltratie waarmee PFAS en bestrijdingsmiddelen (deels) kunnen worden verwijderd. Dit behoort tot onze standaardprocedure.

Het is de missie van Waterbedrijf Groningen om onze bronnen te beschermen. Als het gaat om de kwaliteit van het oppervlaktewater uit de Drentsche Aa, maken wij ons daar zorgen over. Al tientallen jaren is er vrijwel jaarlijks sprake van (veel) meer normoverschrijdingen van het ingenomen water dan de doelstelling van maximaal één overschrijding per jaar.

Bovenstaande grafiek laat een grillig beeld zien van overschrijdingen, waarbij de doelstelling van maximaal één per jaar vaak niet wordt gehaald. Dit geeft aan dat er nog geen sprake is van een robuust systeem ten aanzien van de bescherming van de Drentsche Aa. Wij vinden dit een zorgelijke ontwikkeling.

De stoffen die normoverschrijdend worden aangetroffen in het ingenomen water in de Drentsche Aa betroffen in 2024 glyfosaat dimethenamid, fosthiazaat en MCPA. Daarnaast is in december 2024 een bijna-overschrijding gemeten, hier betrof het eveneens glyfosaat.

In het DvhN stond recent een artikel dat goed drinkwater steeds kostbaarder wordt. We gebruiken drinkwater bijvoorbeeld voor het doorspoelen van de WC etc. Zouden we daar geen regenwater voor kunnen gebruiken? Hoe zou je dat kunnen regelen? Wat kunnen waterbedrijven doen om verspilling van kostbaar drinkwater tegen te gaan? Heeft Waterbedrijf Groningen daar een visie op?

In Nederland is er nog geen regelgeving, en ook nog geen consensus, over de opvang en het hergebruik van regenwater in woningen, publieke gebouwen en bedrijfspanden. Dit heeft onder meer te maken met de kosten die gemaakt moeten worden voor de aanleg van opvang- en infiltratievoorzieningen in relatie tot de prijs van het drinkwater. Daarnaast speelt mee dat het aanleggen van opvang- en infiltratievoorzieningen voor hergebruik van regenwater in woningen, publieke gebouwen en bedrijfspanden risico's met zich meebrengt voor de volksgezondheid.

Anders dan in Nederland bestaat in Vlaanderen al tientallen jaren de wettelijke verplichting om bij nieuwbouw- en renovatieprojecten een opvang- en infiltratievoorziening aan te leggen voor het hergebruik van regenwater, voor toiletten en de tuin. Ervaringen in Vlaanderen laten zien dat deze risico's reëel zijn.

Waterbedrijf Groningen stuurt sinds het droogtejaar 2018 op het duurzaam en circulair omgaan met zoetwater en het herstellen van de balans tussen vraag en aanbod voor drinkwater. In het droogtejaar werd duidelijk dat als we niets zouden doen, Groningen tegen 2030 met een drinkwatertekort zou kampen. Daarom heeft Waterbedrijf Groningen het programma Watertransitie Groningen geïntroduceerd. Dit programma richt zich op vijf verschillende manieren om ervoor te zorgen dat er genoeg water is, nu en in de toekomst.

Route 1: Eigen bedrijfsvoering en waterhuishouding verder optimaliseren.

Route 2: Bewust en zuinig watergebruik stimuleren bij consumenten.

Route 3: Waterbesparing realiseren bij (bestaande) zakelijke klanten.

Route 4: Alternatieve bronnen bieden aan nieuwe industriële klanten.

Route 5: Voldoende bronnen voor drinkwater realiseren, nu en later.

Wat voor maatregelen zou de landbouw kunnen nemen om te zorgen dat het water van de Drentsche Aa schoon wordt en schoon blijft?

Wij noemen als suggestie een aantal mogelijke maatregelen:

- Biologische landbouw stimuleren.

- Telen ziekteresistente gewassen.
- Mechanisch onkruid bestrijden.
- Ruime bufferstroken/spuitvrije zones langs de beek.
- Bij bufferstroken/spuitvrije zones infiltratiegreppels realiseren.
- Geen gewassen telen waar veel bestrijdingsmiddelen bij worden toegepast (bijvoorbeeld lelies, tulpen en aardappelen).
- Vanggewassen en groenbemesters niet doodspuiten met glyfosaat.
- Verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen met PFAS (alle PFAS zijn ZZS; zowel als toeslagstof als werkzame stof).
- Innovatieve spuittechnieken.

Vragen VVD

Wordt er meer/bredere scope, en nauwkeuriger gemeten?

Ja, de analysetechnieken worden steeds beter. De rapportagegrens die nagestreefd wordt met een analysetechniek ligt op circa 5-10% van de norm. Dus voor bestrijdingsmiddelen met een norm van 0,1 µg/l is de rapportagegrens circa 0,01 µg/l. Omdat wij niet alle chemische stoffen kunnen analyseren die in water voor kunnen komen, wordt er risicogestuurd gemonitord. Dit wil zeggen dat wij zoeken naar stoffen in het water die in ons gebied toegepast worden. Daarnaast gaat de analysefrequentie voor die stof omhoog wanneer deze geregeld gevonden wordt en wanneer de concentratie dichterbij de norm komt.

Om toch een beeld te krijgen van welke stoffen er nog meer voor zouden kunnen komen, voeren wij een brede screening uit. Dit kan je zien als een vingerafdruk van het water. Mochten er nu nieuwe piekjes gevonden worden in die vingerafdruk, dan wordt onderzocht welke stoffen dit zouden kunnen zijn. Deze stoffen worden in dat geval toegevoegd aan de 'doelstoffenanalyse'. In de doelstoffenanalyse kunnen wij van circa 600 organische microverontreinigingen (bestrijdingsmiddelen, metabolieten, medicijnresten, PFAS etc.) de concentratie bepalen.

Wij meten 35 verschillende PFAS-componenten waarvan er 20 genoemd worden in het Drinkwaterbesluit en die meetellen voor de PFAS-drinkwaternorm van 100 ng per liter. De gezondheidkundige richtwaarde voor PFAS die RIVM heeft afgeleid van de ESFA-opinie (EU voedsel & waren autoriteit) ligt op 4,4 ng PEQ/l. PEQ staat voor PFOA-equivalenten (PFOA is een PFAS-component). In deze gezondheidkundige richtwaarde worden alle PFAS-componenten omgerekend naar de schadelijkheid van PFOA. De concentratie van alle verschillende PFAS-componenten worden vermenigvuldigd met een 'relatieve potentiefactor' (RPF) en opgeteld tot een concentratie in ng PEQ/l. De RPF kan variëren van 0,002 tot 10. De PFAS-component met een RPF van 10 wordt geanalyseerd met een rapportagegrens van 0,2 ng/l, wat dan neerkomt op een concentratie van 2 ng PEQ/l, wat bijna de helft van de gezondheidkundige richtwaarde is die RIVM heeft afgeleid. Deze RG van 0,2 ng/l is extreem laag en ongeveer het maximaal haalbare voor het laboratorium. 0,2 ng/l =

0,000.000.000.2 g/l dus 0,2 gram in 1.000.000 m³ water. Waterbedrijf Groningen levert 48 miljoen m³ drinkwater per jaar.

Welke normen zijn aangepast in de laatste 5 tot 10 jaar?

Verschuivende normen zijn aangepast naar aanleiding van nieuwe toxicologische inzichten.

- Lood is van 10 µg/l naar 5 µg/l gegaan.
- Arseen is van 10 µg/l naar 5 µg/l gegaan.
- PFAS viel onder de groep 'overige antropogene stoffen' met een norm van 1 µg/l en is nu naar een somnorm van 100 ng/l voor 20 PFAS componenten gegaan. Zowel het ministerie van I&W als de EU commissie laat momenteel onderzoeken uitvoeren om de norm aan te scherpen. Meest strenge norm zou de gezondheidkundige richtwaarde van 4,4 ng PEQ/l kunnen worden.
- Bisfenol A (weekmaker in plastics) is naar 2,5 µg/l.
- Normen voor bestrijdingsmiddelen zijn al ruim 10 jaar 0,1 µg/l.

Heeft dit invloed (gehad) op het beleid of op procedures?

Ja, dit heeft geleid tot meer monitoring. En op basis van de gebiedsdossiers worden uitvoeringsprogramma's opgesteld.

Welke maatregelen worden genomen om het gebruik van drinkwater te reduceren?

Waterbedrijf Groningen heeft in 2019 het programma Watertransitie Groningen geïntroduceerd. Dit programma richt zich op vijf verschillende manieren om ervoor te zorgen dat er genoeg water is, nu en in de toekomst.

Route 1: Eigen bedrijfsvoering en waterhuishouding verder optimaliseren.

Route 2: Bewust en zuinig watergebruik stimuleren bij consumenten.

Route 3: Waterbesparing realiseren bij (bestaande) zakelijke klanten.

Route 4: Alternatieve bronnen bieden aan nieuwe industriële klanten.

Route 5: Voldoende bronnen voor drinkwater realiseren, nu en later.

Wordt het water van de Drentsche Aa ook gebruikt om te koelen bij industriële installaties?

Dit is voor zover wij weten, niet het geval als het gaat om grotere, industriële bedrijven in Groningen. Van het water van de Drentsche Aa wordt drinkwater gemaakt dat uit de kraan stroomt bij 250.000 huishoudens in de stad Groningen. Onze dochteronderneming North Water levert industriewater (proceswater en gedemineraliseerd water) aan industriële bedrijven in Delfzijl en Eemshaven. Daarnaast heeft North Water een aantal op maat gemaakte installaties gebouwd bij een zevental grotere bedrijven elders in de regio Groningen. Verder heeft de Gemeente Groningen een aantal jaren geleden bedrijven op bedrijventerrein Euvelgunne via een subsidietraject gestimuleerd om voor koelwater alternatieve oplossingen te vinden. Een aantal bedrijven heeft deze kans daadwerkelijk opgepakt en daarmee een besparing op het drinkwater gerealiseerd.

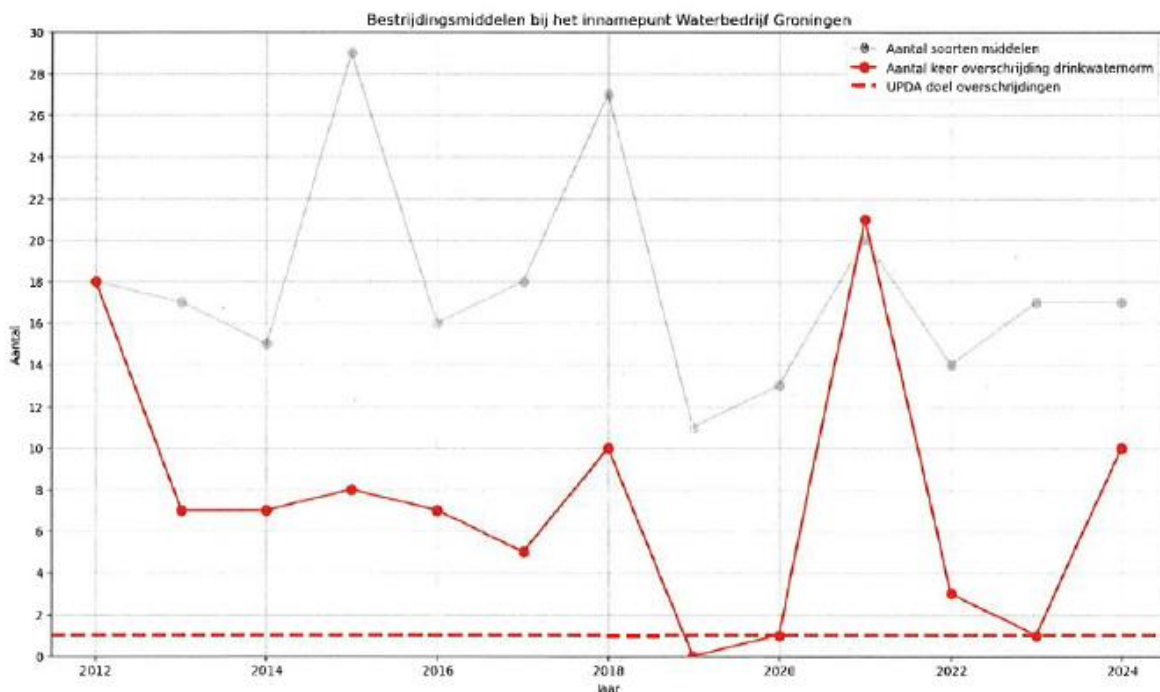

Kan dit ook anders volgens Waterbedrijf Groningen?

Met de oprichting van North Water, zo'n twintig jaar geleden, heeft Waterbedrijf Groningen samen met het Rotterdamse Evides Industriewater een alternatief geboden aan de industrie in de provincie Groningen, met onder meer de levering van industriewater (proceswater en gedemineraliseerd water). Bij een zevental bedrijven in de regio zijn op maat gemaakte installaties geplaatst door North Water en daarnaast heeft North Water een integraal industriewatersysteem aangelegd om de industrie in de Eemsregio te voorzien van industriewater. Inmiddels is de productiecapaciteit gegroeid naar tientallen miljoenen kuub industriewater per jaar.

We lezen in de media dat er bij hevige regenval in de metingen te zien is dat er soms meer stoffen in het water zitten van de Drentsche Aa dan normaal. We hoorden bij het waterschap dat chemische middelen maar ook medicijnresten een uitdaging vormen om eruit te filteren. Wat merken jullie daarvan (zowel agrarische als niet-agrarische herkomst en medicijnen)?

Waterbedrijf Groningen ziet al tientallen jaren dat er jaarlijks sprake is van normoverschrijdingen bij het innemen van oppervlaktewater uit de Drentsche Aa. Op een paar uitzonderingen na is er vrijwel jaarlijks sprake van een (fors) hogere normoverschrijding dan de vastgestelde doelstelling van maximaal één per jaar. Onderstaande grafiek laat zien dat sinds 2012 de doelstelling alleen in 2020 en 2023 is gehaald. Wat hier zorgelijk aan is, is dat de overschrijdingen een grillig beeld laten zien. Dit geeft aan dat er nog geen sprake is van een robuust systeem ten aanzien van de bescherming van de Drentsche Aa.

De stoffen die normoverschrijdend worden aangetroffen in het ingenomen water in de Drentsche Aa betroffen in 2024 glyfosaat dimethenamid, fosthiazaat en MCPA. Daarnaast is in december 2024 een bijna-overschrijding gemeten, hier betrof het eveneens glyfosaat.

Medicijnresten vormen op dit moment nog geen direct risico voor ons drinkwater. Wij houden de kwaliteit van onze bronnen uiteraard goed in de gaten en gebruiken extra zuiveringstechnieken wanneer dat nodig is. Maar het probleem groeit. De concentratie van medicijnresten neemt toe. Dat is omdat we met z'n allen steeds ouder worden en oudere mensen meer medicijnen gebruiken. Maar ook omdat de geneeskunde zich razendsnel ontwikkelt en er steeds meer medicijnen bijkomen. Die toename raakt niet alleen de drinkwaterbronnen. Ze verstoren ook de balans in ons watermilieu. De Kaderrichtlijn Water (KRW) verplicht Nederland om de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater vóór uiterlijk 2027 op orde te hebben. Dat betekent dat de concentratie van schadelijke stoffen, zoals medicijnresten, fors moet worden teruggedrongen. De toenemende aanwezigheid van deze stoffen maakt het halen van die doelen steeds ingewikkelder. Zonder aanvullende maatregelen blijft de zuiveringsinspanning stijgen, wat haaks staat op het KRW-artikel dat verplicht waterbronnen zodanig te beschermen dat zuivering voor drinkwaterbedrijven juist eenvoudiger wordt.

Vraag Gemeentebelangen

Afgelopen periode is door diverse partijen gewerkt aan plannen voor de transitie van het landelijk gebied. Deze richten zich op het toekomstbestendig maken van het Groninger Landschap met aandacht voor onder meer een robuust watersysteem. Wat wordt onder een robuust watersysteem verstaan en gaat Waterbedrijf Groningen hierin ook een actieve rol spelen?

Waterbedrijf Groningen zoekt actief de andere partijen op in dit proces om te komen tot een beter watersysteem. Dat wil zeggen dat we inzetten op een schoon watersysteem maar ook op het beter vasthouden van water. We lobbyen hier actief in de richting van de provincies (Drenthe en Groningen) en de waterschappen. T.a.v. het Drentsche Aa-gebied is dit cruciaal om ook in de toekomst het mooie water voor verschillende doelen te kunnen blijven gebruiken, waaronder drinkwater.

